

K R Ö N I K A

BERG 1982

Bröderna Ernst och Albert Olofsson i Björka uppförde under hösten en äkta smålandsgärdesgård.

BERGS KRÖNIKA 1982

Med 1982 lades ytterligare ett aktivt arbetsår till handlingarna, Bergs hembygdsförenings 40:e.

Årsmötet avhölls den femte maj i hembygdsgården, med ett trettiotal deltagande föreningsmedlemmar. I samband med årsmötet avgick ordföranden Erik Johansson, och avtackades för ett flerårigt arbete på posten. Ny ordförande blev Karl-Johan Krantz.

1982 bar med sig hundraårsminnet av Elin Wägners födelse. Som en av grundarna till föreningen föll det sig naturligt att hennes födelsedag uppmärksammades. Efter ett intensivt arbete av en för ändamålet sammansatt kommitté bjöds allmänheten till en minneshögtid i bygdegården den 16 maj. Över tvåhundra personer hörsammade inbjudan, och fick uppleva ett varierat program där bl. a. Ria Wagner tolkade sin upplevelse av Elin.

Slättergillet hölls traditionsenligt i juli – den sextonde. Över hundra personer kom till arbetet, som livades upp med olika musikaliska inslag. Lagom till slättern hade Erik i Ernatorp m. fl. avslutat arbetet med gårdesgården i hembygdsgårdens södra gräns.

I början av augusti deltog ett trettiotal personer på föreningens påbörjade serie av rotevandringar. Den första hölls i Rösås rote där bl. a. Gunborg i Lunden visade och berättade under den tre kilometer långa vandringen i Lunden, Rösås och Bråth. I samband härmed beslutades att fortsätta serien 1983 i Sandviks rote.

Sista augustihelgen reste närmare femtio personer i föreningens regi till Gnosjöbygden för att bland mycket annat bese tråddrageriet. Under Åkes i Malkull ledning bjöds en ytterst intressant resa.

Sista fredagen i oktober inbjöd föreningen i samverkan med Vuxenskolan till en trivselkväll i bygdegården. Förutom föredraget "Värends medeltida kyrkor" av Anita Liepe, presenterade de flesta inom Bergs socken verksamma föreningarna sina verksamhetsområden. Uppslutningen, nära hundra personer, lockar att arrangera liknande evenemang i framtiden.

Den 25 november ordnade föreningen ett kvällsbesök på Smålands museum i Växjö. Under tre timmar såg femtio personer museets samlingar av bl. a. föremål från Bergs socken. Såväl kyrkliga skulpturer som förhistoriska redskap från socknen förvaltas av museet. Även en del husgeråd av trä från Lädja och andra byar ingår i samlingarna.

Utöver den redovisade programverksamheten har föreningen under året visat hembygdsgården för grupper. För att sprida ansvaret för visningarna har Erik Johansson skolat halvdussin intresserade föreningsmedlemmar i hur man bäst visar hembygdsgården och presenterar socknens historia.

Kyrkkaffe har som vanligt serverats en gång i september.

Under hösten har ett omfattande katalogiseringsarbete av samlingarna utförts. Harry Danielsson och Britta Norling har med enastående entusiasm inventerat föreningens föremål, och de torde i dag vara de främsta kännarna av vad som finns i hembydsgården.

Hembydsgården har under sommaren fått en informationsskylt uppsatt. Så har även skett vid gamla kyrkplatsen. Skyltarna har bekostats med statliga fornvårdsmedel.

Hällristningen i Hjulatorp har skyltats tidigare, men under sommaren skedde en omfattande imålning av den starkt eroderade ristningen. Av de tecken som dokumenterades vid upptäckten 1909 kunde sommaren 1982 endast fyrtio procent återfinnas. Dessa är nu förtydligade med engelskt rött. Inmålningen har skett med länsstyrelsens tillstånd.

Styrelsen har under året sammanträtt fem gånger, och därvid fortlöpande konstaterat att föreningens ekonomi är god. Den största utgiftsposten har som vanligt varit utgivningen av årsskriften Bergs krönika.

Styrelsen

Deltagarna i hembydsgöföreningens resa till Gnosjö samlade vid friluftsmuséet i Tollstorp.

Elin Wägners 100-årsdag

Hundraårsminnet av Elin Wägners födelse firades den 16 maj i Bygdegården i Berg, precis på rätta födelsedatumet. Närmare tvåhundra personer från när och fjärran hade samlats till en stunds ljusa minnen i ett vårväder som i sin fräschhet även minde om författarinnan, som både för sin samtid och mången i vår tid står som ett föredöme i den eviga kampen i det lilla om det stora men också för kampen om det stora i det lilla.

Från Stockholm kom brorsdottern Ria Wägners för att berätta minnen och från Rösås by kom Flory Gate med diabilder och minnesbilder och från Berg kom både de som ännu mindes Elin Wägners och de som hört andra berätta.

Det var Bergs hembygdsförening som stod som arrangör av ett välkomponerat söndagseftermiddagsprogram kring Elin Wägners och hennes liv och gärningar. Föreningen har haft en kommitté bestående av Trygve Ericson, Flory Gate, Erik Johansson, Gunnar Andersson och Åke Stern som under en längre tid arbetat för att förbereda jubileet.

Ordföranden i kommittén Trygve Ericson började med att hälsa alla välkomna till Bygdegården. Närmare tvåhundra personer lyckades klämma sig in och de flesta fick sittplatser. Många kunde också följa programmet genom de öppna fönstren ut mot vårvädret. Trygve erinrade i sitt välkomsttal också om att Elin Wägners var en av dem som tog initiativ till Hembygdsföreningen redan 1941 och var med när den bildades 1943.

Det musikaliska inslaget stod sedan sångar-kvartetten Harald Petersson, Anna Tillmar, Marie Stern och Sven-Ane Carlsson för. De presenterade ett trevligt knippe svenska folkvisor med friskt framträdande.

Därefter tog Ria Wägners till orda efter att ha hälsat publiken välkommen med sin egen speciella vinkning. Rias tal finns återgivet i speciell artikel.

Väckte kvinnorna

Efter kaffedrickning visade Elin Wägners väninna Flory Gate en samling diabilder från sina år tillsammans med författarinnan. Där fanns minnen från den tid när Elin Wägners var engagerad i kommunpolitiken.

– Tänk er berättade Flory Gate bl. a. att 1940 hade vi i Berg en kommunal hemhjälpsnämnd som bestod av bara kvinnor.

Om diskussionerna kring insamling av pengar till en blomsterfond för hemhjälpen fann hon också små notiser. Den "kvinnliga hemliga djungeltelegrafen" samlade kvinnorna till den sockenstämma där männen trodde de skulle besluta om att pengarna skulle gå till kyrkan.

– Tänk er kyrkoherden när han öppnade stämman och fann att det satt en stor grupp kvinnor framför honom om vilka han visste att de skulle rösta emot. Det blev ingen fond till kyrkan den gången. Med bilder från ett skäkte-

gille – av Elin Wägner i en bok kallat "Riksdagens öppnande" – minde hon också om Elin Wägners insatser för att väcka kvinnorna om sitt eget arbetes betydelse.

I bildsviten fanns också Elin Wägners 60-årsdag som inleddes med fyra lass björkved från Rösås. Den gåvan var välbehövlig 1942 när kristid rådde. Många av bygdens folk passerade också revy i uppvaktningen på födelsedagen och många tillresta prominenta personer från länets och rikets huvudstad.

Ett par fina bilder om vardagsmødorna i Rösås by kompletterade bilden av den verksamma kvinnan Elin Wägner innan serien slöts med en svit hämtad från hennes jordfästning i Berg.

Startade brandkår

Programmet fortsatte med en historik av redaktör Åke Stern som genom forskningar i kommunens arkiv i Lammhult fått grepp om Elin Wägners insatser inom kommunalpolitiken. Han kunde bl. a. berätta att det var hon som tog initiativet till den frivilliga brandkåren i Berg. Det var också hon som såg till att det grävdes en ny brunn till skolan i Berg så att barnen fick riktigt vatten att dricka. Han visste också berätta att hon flitigt valdes in i olika nämnder och arbetade bland annat i fattigvårdsstyrelsen, barnavårdsnämnden och civilförsvarsnämnden.

Men allt oftare finns sedan anteckningen om Elin Wägner: "frånvaro på grund av bortresa" och efter fyra år lämnade hon politiken och ersattes av Flory Gate.

Under Elin Wägners tid började man också diskutera en eventuell kommande sammanslagning av socknarna Tolg, Berg, Asa och Lammhult till en kommun, av Elin Wägner kallad Norra Norrvinge kommun och med centrum i Bergs kyrkby. Elin stred alltid för den verkliga demokratin med beslutsrätten hos de många och hon var emot storkommunsbildande. Redan när kommunalfullmäktige i slutet av 1930-talet ersatte kommunalstämman yttrade hon: "Det är beklagligt att beslutsrätten tillsammans med intresset skall tas bort från gemene man och läggas på tjugo kommunalpolitiker".

Programmet avslutades med gemensam sång. Sångkvartetten ledde den stora publiken först i Evert Taubes "Änglamark" och därefter i "Smålands-sången".

Trygve Ericson tackade de medverkande med blommor och till Ria Wägner överlämnade han ett lammskinn från den egna besättningen. Ett trevligt specialvykort hade också tryckts upp till jubileet.

*Efter Anne Marie Linderås' artikel i
Smålandsposten med benäget tillstånd.*

Elin Wägner:

Det är bättre Ria dyrkar mig än Greta Garbo

Ria Wägner kom alltså nerresande från Stockholm till jubileet och berättade om vad hennes faster betytt för henne och hur hon upplevde somrarna i Berg som tonåring. Då grundlades kärleken till det Småland, som betydde så mycket för Elin Wägner själv.

Här återger vi ett avsnitt ur Rias anförande:

”Att komma då till Lillabjörka betydde för mig liksom för andra besökare att öppna den låga bruntjärade grinden och gå den knastrande grusgången fram mellan blomrabatterna och bli hälsad i dörren av Linnéa, Fasters trotjänarinna genom många år. Linnéa först, Faster sen, var den ordning man brukade hälsa i och sedan kom kaffebrickan med den skinande pumpan fram medan man berättade det allra viktigaste. Sedan följde jag min ritual, den att ensam gå tvärs över hagen ner till stenstättan över muren och se bort mot Bergsjön, skogarna bakom och allra längst bort Tjureda kyrktorn, som sticker upp i en liten leksaksby mellan blåa höjder. Sedan var förbundet återknutet med den småländska jorden. Stenstättan kom så småningom att leda till något mer, när Faster köpte hagen på andra sidan den breda stenmuren och byggde en liten skriv- eller gäststuga i en vrå bakom höga enar.

Detta inkorporerande av hagar var alldeles som det skulle. Lillabjörka hade börjat som en hage. Faster hade gått förbi den som ung flicka många gånger när hon gästade sin morfar, prosten i Tolg. Då följde hon ibland en av morbröderna när han till fots begav sig till sitt pastorat i grannsocknen Berg. Hon blev intagen i hagen vid Björka och utsikten därifrån över Bergsjön och tänkte sig att någon gång kanske kunna få bo där. Det blev också så, hagen styckades ifrån gården Björka och huset, som byggdes i samma yttre stil som de rödmålade småländska stugorna, kallades för Lillabjörka. Hagen fick förbli som den var, vildblommade av sippor och liljekonvalj om våren och med björkar insprängda mellan ranka ekar.

Under somrarna på Lillabjörka var kvällspromenaden den stora upplevelsen för mig. Efter middagen tog Faster käppen i farstun, jag tog ett spanskt rör som varit min pappas och så vandrade vi i väg. Det fanns flera vägar att välja på, den kortaste kallades för trekantens och utgjordes av de tre landsvägar som möttes kring Lillabjörka. Den gick vi i brådskans och det dåliga vädrets tecken, vi gick den inte ofta. Många kvällar tog vi vägen över Röamossen upp mot höjderna som kallas Hagsta och där det sägs att man klara dagar kan se sju kyrktorn. Det var en väg som ledde bort mot solnedgången och var full av rymd över den stora mossen. Vi pratade på vägen om gårdarna vi gick förbi, om kvinnorna i gårdarna, om gammalt i Varend. Den gula laven på en lagård

Ria Wagner och Flory Gate i samspråk med Elin Wägners grannar och vänner Gunnar och Betty Andersson.

blev gärna till några ord om gammal övertro, den användes att bota gulsot med förr i tiden. Vi talade om min far, om mig och mina tonårsproblem, men vi talade sällan om Faster själv. Jo, ibland kunde hon tala om barndomen, om somrarna i Tolg, som var de ljusaste barndomsminnena för barnen Wagner, vilka där, utom sommaren, återfann minnet av modern som dött när de var små.

När Faster blev intresserad av en tankegång i samtalet stannade hon och ritade på vägens sand och stenar med sin käpp och såg ned på marken som om hon riktade sitt tal till den och jag brukade stå och se på käppens rörelser, kvällen var stilla omkring oss, full av mildhet. Ibland snuddade hon med bitterhet vid faderns—rektorns attityd mot henne själv, det orättvisa i att bröderna skulle få studera — plötsligt blev min döde far en privilegierad och avundad person och det var så underligt — medan hon själv vägrades utbildning och sattes att hjälpa till på rektorsexpeditionen. Många år senare slog det mig att bitterheten ännu var så ny och frisk fastän hela hennes liv blivit en jättelik revolt, och en lyckad revolt mot faderns fördomar.

Höjden upp mot Hagsta är skogfri sista biten och just i skogsbrynet stod Massa-Tildas stuga. Hon hade en linåker bakom stugan, linet ryckte hon upp för hand för att sedan röta och bråka och häckla och spinna och slutligen väva det till handdukar. Hennes handdukar var generöst tilltagna och mönstret med breda röda ränder i det gråvita linnet så personligt och vackert att Fasters svåger konstprofessorn lade dem på middagsbordet som jättetabletter. Massa-Tilda sålde också mattor för 90 öre alnen, jag minns mina fem meter med

breda bårder av mandelgrönt, klargult och sotsvart just som hon rullade upp dem för mig i kammaren. Det hörde till att hälsa på Massa-Tilda, alltid hade vi en handduksbeställning att uträtta eller en väv att titta på. Vi fick bulta och gå runt till köksdörren var gång, det tog alltid en stund innan hon uppenbarade sig, det verkade nästan som om stugan och gumman sov. Till slut öppnade hon, utåt hövlig mot "herrskalet", men lite tvär och smått besynnerlig i sin ensamhet och arg på världen i allmänhet. Man kunde ha trott att hon var besvårad av besöket, men hände det att vi gick förbi utan att titta in så hade hon "sport" det nästa gång och det var inte heller bra.

Utsikten från Hagsta var vid och typisk för Väreend, stilla sommarsjöar omkransade av åkrar och vidsträckta skogar som längre bort vilade som blå penseldrag vid horisonten. Faster uppskattade den mycket, här brukade hon vädja till mig och säga: här är verkligen vackert! De första åren var det en tom fras för mig, jag kände mig smått generad när hon sade det därför att det inte var en sanning som jag själv insett. Men just uppe på Hagsta var det som om naturkänslan vaknat hos mig, plötsligt en kväll kunde jag instämma ärligt och med verklig lyckokänsla.

På dessa vandringar tog vi ofta med en sax för att plocka eller rättare klippa blommor. I själva verket var jag inte road av att plocka dessa spretiga buketter av blandade sommarblomster, som det tog oändlig tid att sortera i olika vaser när vi kom hem, men min beundran för Faster var så stor att jag om ändå ovilligt alltid gjorde det.

Vad plockade vi? Tjärblomstrets rödlila blomma, som påminde om den färg Faster hade på sovrumsväggarna, blålockor, monkens runda huvuden och strån av darrgräs och penninggräs och fibblor med många olika namn. Just på vägen ner från Hagsta växte nattviol i en glänta, dem tyckte jag om att plocka och de ställdes alltid på spiselhyllan i arbetsrummet eller matsalen där de kunde sprida sin trolska doft om natten utan att smyga sig in i våra drömmar. Men blomman som jag framförallt förbinder med Faster är hästfibblan, slåttergubben som hon kallade den. På vintern blommade slåttergubben på en akvarell av Siri Ekedahl, som prydde väggen mellan bokhyllorna i övre hallen. Siri Ekedahl var Fasters moster och kunde i utsökta akvareller fånga in sommarstämningen i sekelskiftets Småland, då släkten ännu kunde färdas mellan två prästgårdar och en domprostbostad i Växjö. Slåttergubbarna lyser ännu som när hon målade dem, hon hade verkligen fått fram kronbladens guldgula färg som är mognare än hos någon annan fibblas, och den mörka brunheten i mitten. När slåttergubben står i hagarna hänger den mjukt med huvudet. Under blomman sticker två nya små blommor ut betydligt mer energiskt. Faster lärde mig att när "flickan" och "pojken", som småblommorna kallas, är utväxta, då ansåg de gamla att det var tid för slätter. Vid den tiden plockade också vi dem, men sparsamt, för att inte hindra frösättning till nästa år.

På den andra stora vandringen där vägen slingrar fram till Jynkelstorp såg vi alltid varje sommar särskilt vänligt på en rosa malva, som växte vid vägkanten och troligen utvandrat från någon gummas trädgård i närheten. Hur det är får en väg man går ofta småningom små stationer, malvan var *en* station, svensk-

amerikanens prydliga gård var en annan och den tredje blev naturligtvis de två små stugorna på var sin sida om vägen. I den ena bodde Lisa i Fattistuan och i den andra, som var en våning högre, bodde Knyle-Petters-Emma. Kom man obemärkt förbi den ena gumman så nog tittade den andra ut och hejdade en. Båda gummorna var änkor, i Lisas liv förekom en dotterson, som ibland bodde i stugans gavelrum med en grammofoon, medan Emma hade en son, som gick under det långa namnet Knyle-Petters-Emmas-Alfred. Upphovet till sonen och namnet, mjölnaren Petter, hade varit puckerlyggig och hans lyte levde kvar i familjens namn långt sedan Petter själv gått i graven. Faster försökte lära mig uttala Knyle-Petter på småländska, men det var svårt, vokalen skulle vara något mellan ö och i och y.

Ibland gjorde vi kanske försök att slinka förbi stugorna, men för det mesta var Faster inställd på att ta i hand och fråga efter hälsan och stiga in ett tag och lämna någon liten förning.

Dessa vandringar ensam med Faster var fyllda av lycka för mig dessa år då jag ägnade henne min tonårsdyrkan. Det var en dyrkan som endast kunde få ord i en dagbok, föremålet satt högt upp och det föll inte den dyrkande in att det kunde gå att tala enkelt och direkt. Vad Faster ansåg om situationen kom fram i några ord sagda till min mamma: – Ria måste beundra någon. Det är bättre hon dyrkar mig än Greta Garbo.”

Ria Wägner får en bukett vårblommor av Viveka Ericson.

Wagner-firande utanför Berg

Utanför Bergs socken uppmärksammades 100-årsdagen av Elin Wagners födelse på olika sätt.

Kronobergs Folkhögskola hade ett program som varade i dagarna tre, 4–6 juni, under rubriken "Fred med jorden – Fred på jorden" där talare från det övriga Sverige vittnade om hur de idéer som Elin Wagner redan på 40-talets början sammanfattat i böckerna *Fred med Jorden* och *Väckarklocka* först nu blivit förstådda och uppskattade och låg till grund för våra dagars kvinnorörelse, fredsarbete och miljörörelse. Erik Hjalmar Linder som tillsammans med Ulla Isaksson skrivit Elin Wagners biografi i två delar gjorde en lysande sammanfattning av den långa och svåra väg som slutligt ledde fram till de idéer som hon sammanfattade i *Fred med Jorden* 1940 och *Väckarklocka* 1941. Konferensdeltagarna åkte som avslutning till Tolgs kyrka och därifrån till Bergs hembygdsgård där Sven Erik Rydeman berättade om släkten Ekedahl och Elin Wagners förhållande till dess präster, som tillhörde hennes mors släkt.

Svensklärarföreningen i Växjö uppmärksammade också 100-årsdagen och gjorde en utflykt först till Kronobergs Folkhögskola för att se på Elin Wagnerbiblioteket där och sedan till Bergs hembygdsgård för att se diabilder och sist till Lilla Björka för att närmare bekanta sig med Elin Wagners miljö.

Radio Kronoberg gjorde på Marianne Enges och Eva Insulanders initiativ en serie på femton program som de kallade "I Elins fotspår" som delvis följde de vägar och besökte de ställen som skildrats i "Tusen år i Småland".

På internationella kvinnodagen den 8 mars handlade också ett program om Elin Wagner.

Postverket gav ut ett Elin Wagner-frimärke den 3 juni efter Siri Derkerts framställning på en tunnelbanevägg i Stockholm. Valör 1.35.

I födelsestaden Lund ordnade *Studentprästerna* en söndagskväll i Domkyrkans krypta på 100-årsdagen där feminist teologen Mary Hunt från USA medverkade med ett föredrag "Peace or Patriarchy" och Elisabeth Gerle talade om hur Elin Wagners arbete förs vidare i dag.

På *Stadsbiblioteket i Lund* levandegjordes minnet genom en utställning sammanställd av Fredrika Bremerförbundet och Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet. Där förekom fotografier och citat ur Elin Wagners böcker. Bland andra citat detta som är aktuellare än någonsin och som skrevs 1918:

Mänskligheten måste utrota kriget innan kriget utrotar mänskligheten.

F. G.

Rotevandring i Rösås

Den sista lördagen i juli månad 1982 hade hembygdsföreningen bestämt, att vi skulle göra en liten utflykt i form av en rotevandring.

Det var en varm och solig dag och vi samlades uppe i norra delen av Berg eftersom det var Rösås rote som skulle beses som första rote efter många års uppehåll. Vi samlades hemma hos mig i Lunden och vi blev ett 30-tal, som vandrade uppåt skogsvägen och lyssnade till fåglarnas härliga drillar. Så besåg vi ett litet stenrös, som är rester av en gammal kolmila. Om denna brukade min farmor berätta hur hon gjorde sin far sällskap vid milan om nätterna då han höll ett vakande öga över det hela. Sedan fortsatte vi och kom till Espenäs och där tittade vi på de tre gamla lindarna som Johan Banér givit namnen Rut, Judith och Susanna när han var ägare till gården. I deras kronor brukade han också sitta och sjunga.

Vi fortsatte till en plats som kallas för Kattekull med sin underbara utsikt över Rösås by och sjön Lången. Här slog vi oss ner i gröngräset och avsmakade vår medhavda picknick. Sedan fortsatte vi den gamla landsvägen och kom fram till Idas på Ekesås, före detta, gick runt Lunda sjön och kom tillbaka till utgångspunkten. Alla sade sig vara nöjda och glada över den 3–4 km långa promenaden.

Gunborg Henricsson

Lövhults by under fyra sekler

Som pensionär har jag roat mig med att forska en del i gamla handlingar rörande min hemby Lövhults historia. Det har varit intressant att i gamla domstolsprotokoll och köpebrevshandlingar möta bybor som levat och verkat här i byn i långt svunnen tid. Av hembygdsföreningens styrelse har jag fått i uppdrag att i krönikan sammanfatta något av det jag kommit fram till.

De äldsta och viktigaste urkunderna när det gäller data om gårdar och bosättning är jordeboken, husförhörlängder och domböcker. För Norrvidinge härad går jordeboken tillbaka till 1631. Domböcker finns bevarade från 1661.

Till tidigt 1600-tal kan man spåra boende i Lövhult. Genom årens löpp har mestadels hela byn varit en enda stor släktgård, som ägdes av olika grenar av samma släkt. Ägarstrukturen tycks genom arv och vid generationsväxlingar ofta vara tämligen invecklad. Exempel finns att någon som bodde i Västregård kunde också med dels 1/4 mtl, dels 1/8 mtl vara delägare i gårdarna i Östregård. Det dröjde till mitten och slutet av 1800-talet innan så småningom alla gårdarna utom en övergick i oskylda händer gentemot den gamla släkten.

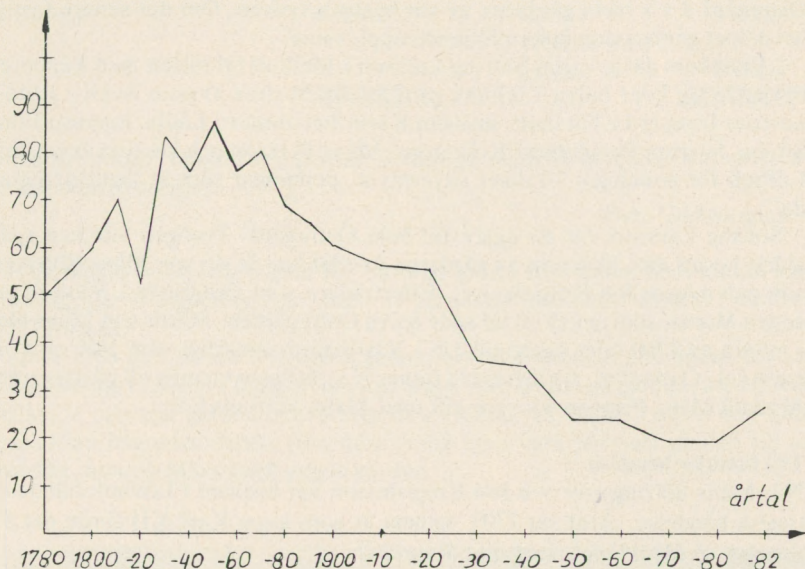
En gård kvar i släkten

En gård finns alltså alltjämt kvar i den gamla släkten. Det är Östregården 1:3 som nu ägs av Torsten Persson. Han kan räkna sig som elfte släktled till Jon i Lövhult som vi hittar i den äldsta jordeboken och som alltså levde redan på Gustav II Adolfs tid. För att lättare kunna följa med i mina följande anteckningar från Lövhult gör jag här en presentation av släktleden i den gamla Lövhultssläkten.

- 1) Jon i Lövhult.
- 2) Sara Jonsdotter gift med Per Erngislesson från Asa.
- 3) a) Erngisles. Ägare till bl. a. "norra gården" i Lövhult.
b) Erngisles syster Elin Persdotter gift med Söfring Larsson, gästgivare i Matkull och i olika etapper ägare till hela Östregård men förmodligen inte bosatt där.
- 4) a) Mattis Söfringsson, gästgivare i Matkull. Ägare i Lövhult Ög.
b) Måns Söfringsson. Han bygger tillsammans med sin sväger Jon Erngislesson upp gården efter branden 1709.
- 5) Måns Mattisson f 1725 d 1799. Bodde i Västregård där han ägde 1/6 men var dessutom ägare till 3/8 i Östregård. Gift med Elin Månsdotter f 1734, d 1799.
- 6) Marta Månsdotter f 1755 gift med Jonas Simonsson d ä från Vitabråten i Asa f 1744, d 1820. (Dotter till Måns Mattisson)
- 7) Simon Jonasson f 1793 d 1861 gift med Elin Månsdotter f 1800 i Slätthult, d 1858. (Son till föregående)

Befolkningsutvecklingen i Lövhult.

antal personer

- 8) Per Simonsson f 1831, d 1905 gift med Stina Jonasdotter f 1830 i Lädja Backagård, d 1880.
- 9) August Persson f 1871, d 1944. Gift med Hanna Persson från Sörskog f 1874, d 1957.
- 10) Sixten Persson f 1907 gift med Anna Gustavsson från Frälsegården f 1905.
- 11) Torsten Persson f 1942 gift med Agneta Karlsson, Huddinge f 1944. Barn: Torbjörn f 1971 och Anna-Karin f 1973.

Släkten har grenat ut sig på en rad sidogrenar som ägt olika gårdar i Lövhult. För den som är intresserad kan jag ge ytterligare släktinformation.

Plock ur domböcker

Redan i domboken 1661 hittar vi en lövhultsbo omnämnd i ett protokoll daterat den 20 september. Det är ovannämnde Per Erngislesson som klagar att hans fader Erngisle i Asa och dennes granne Bengt som tillsammans med Per sått en svedjefälla med sommarråg som "gav god äring", men som när tid är inne att skörda inte kan komma överens om hur de skall dela skörden. Domstolen löser tvisten som så: "Eftersom Per Erngislesson intet haver löst någon förmån förut och det var han som sådde rågen så skall han dela lika med sin fader Erngisle och grannen Bengt".

Det var alltså Per Erngislessons dotter Elin som blev gift med gästgivaren Söfring Larsson i Matkull. Denne var tydligen en välbärgad man. Enligt ett par köpebrev daterade åren 1689 och 1692 köpte han ett helt hemman Lövhult Östregård d v s båda gårdarna av sin hustrus syskon. Om det senare fastighetsköpet ger oss domboken följande upplysning.

”Frankom gästgivaren Söfring Larsson i Matkull till rätten med köpebrev bevisade sig köpt halva Lövhults gård av sin hustrus syskon Sven i Rösås, hustrun Ingegärd i Torshult, hustrun Karin Persdotter i Lädja, hustrun Elin i Stojby, hustrun Persdotter i Kråketorp, Måns Persson och hustrun Ingegärd i Löfhult för penningar 70 daler silvermynt, penningar som är lagtidsigt betalda”.

Söfring Larsson var nu ägare till hela Östregård. Troligen var han själv aldrig bosatt där. Skötseln av gårdarna överlät han åt sin son Måns Söfringsson och mågen Jon Erngislesson. Efterträdare som gästgivare i Matkull var sonen Mattis, som också en tid ägde halva Östregården. Mattis son Måns blev i mitten av 1700-talet ägare till 1/6 i Västregård samtidigt som han med 3/8 hade del i Östregård. I Västregård finner vi ytterligare en måg till gästgivaren i Matkull Måns Persson som var gift med Malin Söfringsdotter.

Två familjer hemlösa

När Måns Söfringsson och Jon Erngislesson var brukare i Lövhult hände en tragisk händelse. Året var 1709 samma år som kung Karl XII förde det för Sverige så olyckliga kriget mot Ryssland.

Här i byn gick livet sin gilla gång. Sällan nådde några nyheter från krigsskådeplatsen bybornas öron. Sommaren var slut. Skörden inbärgad och under tak. Året hade kommit fram till mitten av oktober, då en olycklig händelse skakade byns innevånare. Solen stod högt på himmelen. Vi ser familjen i Östregård samlad kring middagsbordet. Mor i huset kastade en blick genom den öppna dörren. — Titta far! Det brinner i kokhustaket. Alla rusade ut på gårdsplanen. Allt vad som går att uppbbringa av träspannar och andra kärl kommer i hast fram. Men det tar sin tid att hämta upp vatten ur den djupa gårdsbrunnen. Elden har fått fäste och kastas av en vindpust över till det halmtäckta ladugårdstaket. Snart också till boningshuset i den tätbebyggda gården. Ja, inte bara gården utan gårdarna. Det var nämligen då som nu två gårdar i Östregård, men bebyggelsen inte som nu utbredd utan samlad i en tät klunga. Alla husen med den inbärgade grödan var snart jämnad med marken och två familjer hemlösa. Vid brandsyn följande vecka och dagtecknad den 18 oktober 1709 upprättades följande protokoll:

Nämndeman Stensson och Gudmund i Julatorp hafva förrättat syn å hus som uppbrändes för Jon Erngislesson och Måns Söfringsson i Löfhult förliden lördag. Följande hus som uppbrunno voro före branden värda som följer:

För Jon Erngislesson

1 stuga med förkamrar	24 daler
1 nattstuga	16 daler
1 sänghus fördelat på 2 rum	12 daler

För Måns Söfringsson

1 stuga	30 daler
1 nattstuga	16 daler
1 sänghus	12 daler

1 loge med 2 golv	24 daler	1 loglada	24 daler
1 fähus	16 daler	1 stall	6 daler
1 stall	6 daler	1 fähus	16 daler
1 fårhus	4 daler	1 fårhus	4 daler
		1 svinhus med 2 kättar	3 daler
	102 daler		119 daler

vilka penningar Tingsrätten prövar skäligt ge nämnda olyckliga personer av brandstugepenningar.

Pehr Gudmundsson

Om någon ersättning utgick för förlorad gröda eller annat som kunde gått förlorat, får vi ingenting veta. Men av ett senare protokoll daterat i oktober 1727 framgår

”att år 1709 då Löfhult Östregård genom olycklig våldeld uppbrändes lovade salig Söfring Larsson i Matkull sin son Måns som bodde på gården, att om han mäktade upptaga gården och bringa den i stånd, så skulle varken han eller hans barn någonsin drivas från densamma utan vara närmast gården till att behålla, hvarpå Måns uppbyggde gården.”

En skördebild från mitten av 1930-talet: Karin och Adolf Danielsson samt sonen Harry i mitten mejar råg.

Utlagor i natura, penningar och dagsverken

Enligt stadgar från medeltiden skulle även skattebönder erlægga de flesta skatter och utlagor i natura. Av en jordebok från 1640 framgår att Bo och Jon i Lövhult förutom en mindre summa i penningar var påförda 6 dagsverke, 8 hästdagsverke samt 4 körningshästar (förmodligen vad som kallades gästgiva-reskjuts). På andra ställen avges odlingsdagsverken. Att myndigheterna ingalunda såg genom fingrarna med dagsverksskyldigheten får vi bekräftat i ett protokoll daterat 4 maj 1724 där vi läser följande: "Landshövding Jakob Cronstedt har låtit stämma bl. a. Jon Erngisleson och Jon Jonsson i Lövhult Västregård för det de försummat göra sina dagsverken på kungsgården Cronoberg år 1723. Med plikt av 40 daler för åborna utgöra det som blivit dem pålagt att göra så många dagsverken vilket de äro skyldiga likmätigt 1684 års reglemente".

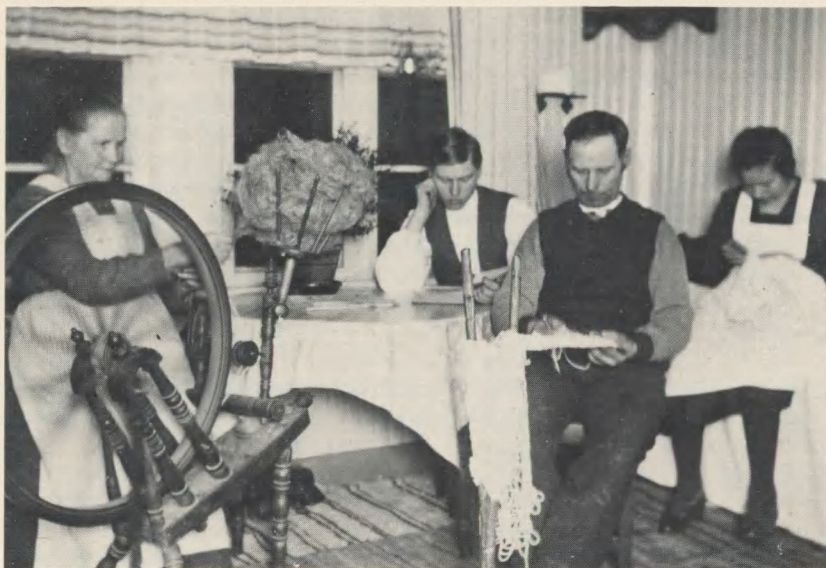
Som fullmäktig för Bergs sockens åboar handhade år 1752 kyrkovärd Per Månsson i Västregård en då pågående reparation av Bergs kyrka. Men bönderna trilskades och ville inte utföra de byggnadsdagsverken, körslor och kostnader, som kyrkoreparationen förde med sig. För detta blev kyrkovärden stämd till tinget. Hur det sen avlöpte står inget nämnt om.

Lövhult och 7-årskriget

Tiden före 1692 då Söfring Larsson i Matkull köpte sin hustrus andelar i Östregård och överlämnade dem till sin son Måns och mågen Jon tycks den föregående generationen av släkten varit ägare till hela Lövhult. Ungefär samtidigt som Söfring förvärvade Östregård övertar en annan måg, Måns Persson och förmodligen infödd Lövhultsbo, sina syskons andelar i "Västra Lövhult". Han äger därmed 2/3 av Västregård. Den andra 1/3 utgöres av utgården Ekenäs. Måns var först gift med Söfrings dotter Malin. Men någon tid efter den tidigare omnämnda branden har hon dött. Måns gifter snart om sig med Karin Månsdotter och en ny barnaskara ser dagens ljus i Västregård. Omsider dör också Måns men Karin lever kvar som ägare till en andel i gården. Deras döttrar Lisbet f 1725 och Malin f 1730 gifte sig med respektive Ingemar Ingemarsson och Nils Svensson d ä bördig från Tolg och blir brukare av var sin annan del i Västregård. De hade också en broder Peter Berg, som var bosatt i Matkull. Denne tog 1759 värvning vid krigsmakten för att delta i det så kallade 7-årskriget 1756–63 i Pommern. I ett testamente till sin svåger Nils Svensson i Lövhult förordnar han följande:

Emedan jag nu är engagerad vid jägartrossen och begivit mig till Pommern, och i sådan händelse mitt liv skulle slutas där sammanstädes, så lämnar jag till min svåger Nils Svensson all min kvarlåtenskap i löst och fast uti Lövhult och har jag med välbetänkt mod och frivilligt i detta fall, om jag aldrig tillbaka kommer, så har min svåger Nils Svensson och min syster Malin Månsdotter ingen att

Matkull den 15 Martii 1759
Peter Berg Måns Persson
Sven Andersson Jon Månsson

En interiörbild från Lövhults Västregård i början av 1920-talet. Spinnerskan Ida Karlsson född 1864 och nätknytare Gustav Karlsson född 1866, tillsammans med sonen Erik och dottern Irma.

Nils Svensson tycks glad i hågen genast tagit sin nyfångna andel i bruk och låtit anteckna sig i mantalslängden för innehavet. Genast tog han itu med att plöja upp åkern, sådde den och såg förnöjt hur grödan växte och lovade god skörd.

Men säg den glädje som varar beständigt. Av sin svåger Ingemar Ingemarsson fick Nils snart stämning på halsen. I denna gör Ingemar gällande, att åkerstycket som här är fråga om egentligen tillhör honom själv. Genom sitt ombud söker han påvisa, att Peter Bergs testamente är av noll och intet värde. Så länge Ingemars svärmor, Peters mor Karin Månsdr ännu lever, kan Peter inte testamentera bort sin ännu ej tillfallna arvslott i gården. Vidare kunde inte Ingemar godkänna, att Nils så snart tagit andelen i bruk och t. o. m. "låt tit sig i mantalslängden den för sig anteckna", varför han yrkar på skadestånd för intrång.

Och tingsrätten gick på käreandens Ingemar Ingemarssons linje.

Nils Svensson dömes hava varit obefogad, att utan föregånget lagligt beprövande tillägna sig den halva tredjedelen i Löfhult. Utöver detta dömes han för att å den upplöjda åkern åverkan förevarit till 1 dalers böter samt att gälda sin motparts rättegångskostnader med 8 daler silvermynt.

I början av 1790-talet ökade Måns Mattisson sina domäner i Västreg., där han redan var ägare till 1/6 med 1/4 i Östreg., som han köpte av sina syskon och svågrar Gustav Gustavsson g.m. Karin Mattisdr i Gärdshult och Måns

Persson g.m. Marta Mattisdr i Matkull för 70 Riksdaler 11 skilling 32 rundstycken. Själv hade han ärvt en del.

En annan 1/4 i Östreg. inköptes något år senare av Måns Mattissons måg Sven Jonasson för 283 Rd specie. Men Sven och Stina fick bara kort tid glädja sig åt sitt gårdsköp. Redan år 1800 avled Sven bara 41 år gammal. Man kan säga att liemannen härjade svårt i Västreg. det året. I det att under något mer än en vecka skördades förutom Sven också parets 5 mån. gamla son samt i granngården Nils Svenssons hustru Malin Månsdr. Av anteckningar i dödboken att döma i dessa och flera andra dödsfall i socknen tycks någon epidemi härjat i trakten.

Ovannämnda ägandeförhållande belyses av bouppteckningen efter Sven Jonasson.

År 1800 den 9 juni blev bouppteckning förrättad efter avlidne Sven Jonasson från Löfhult Västregård som med döden avled sistlidne 1 juni och efter sig lämnade enkan Stina Månsdotter samt omyndiga barnen Märta 9 år, Jonas 4 1/4 år, sonen Olof 5 månader gammal.

	Fast egendom
1/6 hemman i Löfhult Västregård	värderas till 446,32
1/8 hemman i Löfhult Östregård	värderas till 200
1/4 hemman i Löfhult Östregård	värderas till 400
	Silver
1 bägare 5 lod	3,16
1 bägare 2 lod	2
	Koppar
1 brännvinspanna med tratt	11,16
2 kittlar	
	Boskap
1 häst	10
1 par stutar	26,32
1 par stutar	16,32
1 par stutkalvar	10,00
5 kor	38,00
5 får med lamm	4,16
<i>Per Mattisson i Lädja Norregård</i>	
<i>Jonas Simonsson i Löfhult Östregård</i>	(Siffrorna t v om kommatecknet daler, till höger skilling.)
<i>Anders Persson i Löfhult</i>	
<i>Värderingsmän</i>	

Inskränkningar i rätten att avverka skog

Enligt en från Gustav Vasas tid härstammande förordning fick man inte utan tillstånd avverka bärande träd av ek och bok.

Två grannar i Västregård Jonas Nilsson och Peter Hansson blev 1827 åtalade för att de på sina marker utan tillstånd fällt en ek. Jonas Nilsson nekade och upplyste, att han ingen lott hade i den hemmansdel, där eken

huggits. Peter Hansson däremot erkände, att det var han som fällt eken. Han blev också dömd till 20 riksdalers böter samt att ersätta trädets värde med 12 riksdaler, samt förpliktades dessutom att gottgöra åklagarens syne- och rättgångskostnader. Jonas Nilsson frikändes.

Vad som är mest intressant i sammanhanget är, att om tillgångar saknades för att betala utdömda böter "lämnas öppet för den som därtill finner sig befogad, att utbetala bötessumman och däremot låta den sakfällde hos sig arbeta så länge och intill dess ifrågavarande summan blivit gulden. Men om det inträffar, att inte någon åstundar i omförmälda måtto begagna sig av den sakfälldes arbete, kommer Peter Hansson att umgälla sin förbrytelse med 16 dagars fängelse vid vatten och bröd i länshäktet".

Dryckesliv

Medan vi är inne på ämnet om rättegång bl. a. kan vi ta med en händelse som gäller ovan omtalade Jonas Nilsson, vilken t. o. m. kom att kosta honom livet. Jonas, som i nyktert tillstånd var en fridsam och beskedlig man, blev efter några supar på ett helt annat humör. Brännvin var vid den här tiden både billigt och lättåtkomligt och räknades med till livets nödort. I bouppteckningar från samma tid fanns i de flesta fall en brännvinspanna med bland inventarierna.

En lördagseftermiddag år 1835 i mitten av januari var Jonas Nilsson tillsammans med sin granne Nils Svensson och en 16-årig pojke, Johan Persson, bjudna till ett s. k. köröl i Lädja Knapagård. Förmodligen hade trion redan innan de gav sig iväg styrkt sig med några supar. I Knapagård vankades ytterligare starkvaror. När det framåt kvällskräken blev uppbrott, blev hemfärden både vinglig och problematisk, därför att benen inte ville göra tjänst som de skulle. För Jonas slutade det riktigt illa. För Nils och Johan blev det att svara för sina handlingar inför rätta samt bli ådömda straff.

Så här lyder protokollet från den rättegången; som handlades vid Norrvidinge häradsrätts vinterting hållet i Ingelstorps tingshus den 23 januari 1835:

"Av rannsakingen inhämtas hurusom tilltalade Nils Svensson erkänt uppgiften, att sedan han och nu aflidne Jonas Nilsson samt tilltalade Johan Persson lördags afton den 10 i denna månad ungefär kl 10 begivit sig från ett så kallat köröl i Lädja Knapagård, därvid Nils Svensson i anseende till Jonas Nilssons överlastade tillstånd funnit sig föranlåten att leda honom har Nils Svensson, som även varit drucken att av uppgiven anledning funnit sig missnöjd med Jonas Nilsson, först slagit omkull honom på vägen och efter det Nils Svensson hjälpt upp honom och med Johan Perssons biträde ledsagat honom vidare, med tillhjälp av Johan Persson åter slagit omkull honom över en sten, varå han fallit med högra sidan. Att sedan Nils Svensson vid nyss nämnda tillfälle även hårdragit Jonas Nilsson, åter hjälpt upp honom och alla tre gått så till avskedade soldaten Dolk, där Jonas Nilsson velat kvarstanna, har Nils Svensson som däremot ville föra hem Jonas Nilsson på det denne ej måtte med supande fördriva påföljande dagen, för sådant ändamål fattat i Jonas

Nilsson som strävat emot och med armen fått tag om dörrposten, varifrån den blivit lossad av Johan Persson så kraftigt att både Jonas Nilsson och Nils Svensson fallit omkull därvid de förre hasande stått emot den påflugne, varefter Nils Svensson ryckt upp Jonas Nilsson och dragit ut honom troligen på ena låret.

Att Nils Svensson då Jonas Nilsson under vandringen tycktes gå något bättre än förut lössläppt Jonas Nilsson, som då fallit omkull vid en gran och i fallet fått kroppen mot en sten eller stubbe samt huvudet mot granen, därvid han börjat skrika och Nils Svensson nupit honom i ena örat; att Nils Svensson sedan Jonas Nilsson åter uppkommit, dels ånyo slatt omkull honom så att han fallit framstupa och fått blodvite i munnen och dels sparkat honom men endast på benen; att Jonas Nilsson åter blivit av Nils Svensson upphjälpt och ledsagd vidare på hemvägen men då gått allt sämre, och omsider inte velat gå utan åter fallit omkull vid en badstuga, där Nils Svensson med en käpp tillfogat honom tre slag över sätet, varefter Nils Svensson och sedermera Johan Persson gått fram till Lövhult, och med tillkallat biträde av den tilltalades svåger Måns Andersson ledsagat hem Jonas Nilsson, som enligt vad rättsfattningen jämväl upplysa, påföljande måndags middagen aflidit, samt att Johan Persson många gånger sökt fälla omkull Jonas Nilsson, och har Johan Persson erkänt, att han vid stenen tillfogat Jonas Nilsson en lindrig skuffning, samt på bygatan mellan Lövhult och Dolks samtidigt sparkat honom på benen, och många gånger sökt hålla omkull honom, däremot Johan Persson icke velat vidgå att han bidragit till Jonas Nilssons fall utom det Jonas Nilsson vid ankomsten till Lädja varit drucken och vid avgången därifrån befunnits än mera överlastad, och att Nils Svensson då även varit rusig hava vittnena huvudsakligen berättat:

Daniel Dolk och Stina Johansdotter att ehuru Jonas Nilsson efter ankomsten till dessa vittnenas hemvist blivit ombuden att där kvarbliva, vilket anbud han även velat antaga, har Nils Svensson likväl velat föra honom hem och i sådant avseende dragit honom bortåt dörren, där han med armen fått tag om dörrposten och sedermera fallit omkull i förstugan, varvid enligt vad Dolk utsagt så tillgått, att Johan Persson lossat armen från dörrposten och slatt till Jonas Nilsson, som då fallit framstupa, dock utan att Dolk förmärkt någon skada då tillfogades Jonas Nilsson. Stina Johansson förtäljt att hon sett Jonas Nilsson falla omkull på vedkastan varest finnes flera spånor och en stubbe därvid han yttrade klagan att han stött sig och att Jonas Nilsson sedan har av Nils Svensson blivit upphjälpt raglade emot porten, dock utan att vittnet varseblivit om de tilltalade skuffade honom.

Avskedade soldaten Storm att då han på söndagsaftonen den 11 denna månad besökte Jonas Nilsson yttrade denne, att om han dog vore Nils Svensson orsaken därtill.

Hvad sålunda och i övrigt förekommit har Häradsrätten övervägt, att allenstund tilltalade Nils Svensson som vid avgången från Lädja då Jonas Nilsson varit i hög grad av starka drycker överlastad, tagit honom under sin vård, icke allenast för att förebygga Jonas Nilsson även natten kvarstanna hos avhörda vittnet Dolk, och i stället fört honom med sig ut, samt icke bättre

Lövhults Västregård i slutet av 1930-talet, då ägd av Erik Andersson.

vårdat honom än att han understundom lemnat Jonas Nilsson åt sig själv, varigenom denne fallit omkull och slagit sig med kroppen mot en sten eller stubbe och huvudet mot ett träd utan tre särskilda gånger slagit omkull Jonas Nilsson som ena gången fallit med högra sidan över en sten och dels han på sätt som sagt dött av de honom i buktrakten tillfogade åkommor, vilka enär ej troligt är att Jonas Nilsson de samma själv sig ådragit måste antagas hava blivit honom vid ifrågavarande tillfälle tillskyndade.

För den skull och jämte det Häradsrätten anser Johan Persson icke kunna fällas till ansvar för vållande till Jonas Nilssons död prövar Häradsrätten med stöd av 28 cap. 2 och 4 §§ missgärningsbalken Kungl. förordningen den 23 mars 1807 samt 2 och 4 §§ i Kungl. förordningen den 24 augusti 1803 rättvist döma Nils Svensson att för fylleri vid folksamling böta 6 Rd 32 sk Banco, hvarav 2/3 tillfaller åklagaren och 1/3 Bergs sockens fattigkassa, för vållandet till Jonas Nilssons död, erlägga hel mansbot Ett hundra riksdaler Banco, till treskiftes samt en söndag i Bergs kyrka undergå uppenbar kyrkoplikt. Skolande Nils Svensson därjämte ersätta obduktionskostnaden till det belopp som av vederbörande bestämmes. Och varder tilltalade Johan Persson jämlikt 21 cap. 7 § samt 35 cap. 3 och 4 §§ i missgärningsbalken fälld att böta för två skuffningar 1 Rd, för två sparkningar 1 Rd, för det han minst tre gånger sökt hålla omkull Jonas Nilsson 1 Rd 24 sk och vågofridsbrott 13 Rd 16 sk, tillhopa 16 Rd 40 sk Banco. Skolande Nils Svensson och Johan Persson vid bristande bötestillgång undergå fängelse vid vatten och bröd i Länshäktet, den förre 28 dagar och den senare 16 dagar.

Likvärdigt 25 cap. 5 § rättegångsbalken varder likväl detta utslag i all

ödmjukhet underställt Kungl. Majt. och rikets högsta Göta hovrätts prövning; kommande Nils Svensson för vilken borgen i detta mål ej kan intagas att genast återföras till Länshäktet och där avbida högsta Kungl. Majt:s utlåtande.

Hantverkare

Ovan i släktförteckningen under 7/ omnämnde Simon Jonasson hade många barn. Äldst var Johannes och han står i församlingsboken antecknad som urmakare, vilket också lär stämma med verkligheten. När och var Johannes gjorde sina första lärospån i yrket har jag ingen uppgift om. Förmodligen var han självlärd. Med lite företagsamhet och medfödda tekniska anlag kan man komma långt. Han var mest känd för sina golvur. Både fodral och urverk med gång och slagverk, urtavla och visare utfördes helt hantverksmässigt. Min sagesman, nu avlidne Hugo Nilsson i Tjureda, vilkens farfar var bror till Johannes och ägare till ett av Johannes ur, omtalar att alla kuggarna i kugghjulen kom till med hjälp av en vanlig fil. Arbetet utfördes ofta under långa

Familjen Persson i Lövhults Östregård är släkt i rakt nedstigande led till den "gamla" lövhultssläkten. Här är familjemedlemmarna samlade framför gårdens mangårdsbyggnad. Till höger Sixten Persson med maka Anna, till vänster sonen Thorsten med maka Agneta och i mitten barnbarnen Torbjörn och Anna-Karin.

vinterkvällar och till skenet av ett stickevedsbloss. Ännu lär finnas bevarade nio styck golvur av hans tillverkning. Sin sista klocka hann Johannes inte slutföra. Han gick ur tiden 1875. Den färdigställdes senare av hans brorson Gustav Persson i Lövhult, som också sysslade med urmakeri.

Ännu i vår tid har det funnits hantverkskunnigt folk i Lövhult.

För de flesta byborna har jordbruket gett både arbete och försörjning. Men särskilt i Västregård, där jordbruksenheterna är mindre, kanske det ibland blev knappt med inkomsterna, när kon var i sin och munnarna vid matbordet många. Men innevånarna där tycks alltid varit händigt folk, som vid sidan om jordbruket gärna skaffade sig ett hantverk som hjälp till försörjningen, utöver vad den egna torvan kunde ge. Jag tänker närmast på ett par skickliga byggnadssnickare. En sådan var Jonas Nilsson (Anna Jonassons far), som när seklet var ungt ofta anlätades. En annan som hade byggnadssnickeri till huvudsysselsättning var Gustav Nord. Åtskilliga är de ladugårdsbyggen och bostadsrenoveringar i trakten, som dessa båda skickliga snickare varit behjälpliga med. Inte heller byskomakare saknades i Lövhult. Det var Gustav Nords far, Carl Gustav Nord. Även om vi mest minns Nord d. ä. som skomakare, hade han under den gamla härordningens tid varit soldat för Lövhults rote och brukare av soldattorpet, som han friköpte 1917. I sin ungdom var Gustav Nord ofta sin far behjälplig vid skomakaretavlan. Den uppsättning skomakareverktyg, som finns i hembygdsgården, har tillhört Nord. En annan hantverkare var Erik Anderssons far, Gustav Karlsson. Han tillverkade ryssjor, eller "hommor", som vi mest kallar dem. Även han behövde säkert få ihop lite extra slantar till hushållskassan eller till utgifter utöver, vad det lilla jordbruket kunde ge. Att binda ryssjor hade Gustav lärt av sin far, Carl Johan Johansson, och arbetet utfördes mest såsom sysselsättning under långa höst- och vinterkvällar för att ha något att sätta i sjön, när isarna gick upp och gäddleken kom igång. Framåt vårkanten hölls marknad i Växjö. Hit ställdes kosan med ett helt lass ryssjor, som blivit resultatet av vinterns arbete. Det som inte såldes på marknaden togs om hand av en affärsman i staden, vilken åtog sig att sälja dem vidare. När det anordnades missionsauktion i Berg brukade Gustav skänka en homma till försäljningen. Ofta ropades den in av prosten Ekedal, som använde den till fiske i Bergsjön. Gustav kunde också konsten att täcka tak med råghalm. När det gällde sådana arbeten i bygden, var han en ofta anlitaad täckmästare. Gustav slutade sina dagar 1944, hustrun Ida levde till 1957.

Harry Danielsson

En äventyrlig Berg-ättling

I 1979 års krönika berättar Ivar Holmdahl om klockarsläkten Holmdahl som under nödåret 1869 flyttade från Berg till Nordamerika. En av sönerna i familjen Frans Emil Cejserot flyttade först 1870. Också han blev bosatt i Fort Dodge i Iowa där han finns antecknad i papperen som Frank Holmdahl. Denne Frank hade i sin tur en son, Emil, som blev en verklig äventyrare. Ovannämnde Ivar Holmdahl och denne Emil var fyrmänningar, d. v. s. deras respektive farfarsfar var syskon. Som framgår av bild kan man hitta släktdrag dem emellan.

Om Emil Holmdahl har William C Stewart skrivit en artikel i Los Angeles Times och Ivar Holmdahl har gjort en översättning som vi här återger:

En Iowabo och Pancho Villas skalle

En Iowafödd soldat spökade igen förra veckan utmed Mexicos blodiga vägar, bärande Pancho Villas huvud, den store och notoriske banditledaren och dagens hjälte. Pancho förklarades nyligen officiellt som mexikansk hjälte och efteråt har högljudda krav ställts att hans skalle förs hem från USA, där någon gömmer den enligt vissa mexikanare.

General Francisco Aquilar, före detta medlem av Villas här, upprepade kravet och påstod att skallen är någonstans i Kalifornien, kanske i händerna på den amerikanska regeringen eller på någon antropologisk utställning. Aquilar berättade än en gång den gamla sägnen om en amerikansk äventyrare vid namn E Holmdahl som enligt uppgift skall ha fört Panchos skalle ut ur Mexico, sedan denne mördats år 1923. Han påstod att Holmdahl hoppades få en belöning på 50 000 dollar som uppsatts för Villas skalle efter dennes attack med sina gerillasoldater på gränsstaden Columbus, New Mexico. Tidigare versioner av denna sägen säger, att skallen såldes till "The Ringling Bros. Circus", som förnekade detta. Vad detta beträffar så förnekade Emil Holmdahl, från Los Angeles, att han hade något att göra med banditledarens skalle.

Världen är alltför händelselös

Kapten Emil Holmdahl, som bodde på Nionde Gatan i Los Angeles när jag för 40 år sedan mötte honom första gången var en av de mest listiga bråkmakare som någonsin spände hanen på ett gevär söder om floden Rio Grande. Vid den tiden som försäljare av mark för oljeutvinning, tyckte han att världen hade blivit alltför prosaisk och stadgad. För omkring 50 år sedan kunde en man bege sig till Mexico eller Centralamerika och själv välja bland ett dussintal krig, resningar, uppror och plundrings- eller härjningsexpeditioner. Men allt eftersom reglerna förändrades måste lyckosoldaterna en efter en erkänna att frilanskrigandet mer eller mindre tillhörde det förflutna. Även i dessa ståtliga dagar på 20-talet förklarade Holmdahl att världen hade verkligen förfallit.

”Revolutioner påträffas sällan” sade han ”och de som finns har förlorat all renhårighet genom mutor – det håller på att bli rena boxarmatcherna. Ingen patriotism existerar längre, alla vill bli president”.

Holmdahl föddes i Fort Dodge i Iowa 1883. Han tillbringade sin barndom på samma sätt som vilken annan amerikan som helst, men han tog sin barndoms indian- och cowboykrig på allvar. I stället för att vilja bli järnvägsingenjör som de flesta rödblodiga pojkar på den tiden önskade han bli soldat. Vid femton års ålder begav han sig hemifrån och tog värvning i det 51:a infanteriregementet i Iowa. Med detta regemente kom han till Filippinerna för att hjälpa en förbluffad amerikansk regering att förgöra den illistige Aquinaldo, som befriad från Spaniens ok, uppvisade en egendomlig motvilja för att acceptera det republikanska Amerikas ockupation. Holmdahl tillbringade ett par år i farliga och händelserika arbeten för den amerikanska ockupationsarmén och gjorde långa tripper genom ångande varma djungler och utposttjänst på febriga sankt kärrmarker, där tysta filippiner smögo och slingrade sig genom högt gräs nattetid för att nedsticka isolerade vaktposter. När de amerikanska trupperna anföllo de dolda gränsfästningarna blev de ofta fångna och torterade av de illistiga filippinerna.

Beordrad hem

Efter en tid i denna tjänst beordrades regementet hem och medan de flesta solbrända soldaterna glatt och villigt önskade komma hem till mammas köttbullar så var Holmdahl fortfarande ivrig på nya äventyr. Därför förflyttade han sig till det 20 reguljära infanteriregementet och stannade kvar på öarna. När hans tjänstgöringstid tog slut efter det nya århundradets början, såg han sig om efter nya slags äventyrligheter. En kringvandrande engelsman, general Edmond F English organiserade vid den tiden ett slags utländsk legion för tjänst i Kina. Denna skulle bli känd som ”Royal Imperial Guard, Sinim Order of Dragoons” och skulle tjänstgöra under den gamla Mandchudynastin som chocktrupper, imperialvakter och allmän ”Trouble Shooter”. Holmdahl presenterade sig som engelsman och utnämndes till fänrik i denna pråliga armé. Tillsammans med utvalda äventyrare av alla slag, i huvudsak intresserade av pengar, begav man sig till Kina. Omkring denna tid utbröt boxarupproret och de kinesiska härskarna glömde bort sina legosoldater som sannolikt klassades samman med övriga vita djävlar. Projektet rann ut i sanden och Holmdahl fann sig utan anställning. Han återvände till Filippinerna och blev expert på djungelkrigföring vid tiden för regementets hemkallande till USA 1906.

Tryckande varma djungler.

I San Francisco, där han friställdes från den amerikanska armén mötte Holmdahl andra med samma intressen och fick tipset att Centralamerika var stället att fara till för guld och äventyr. Under den berömda general Lee Christmas begav han sig till Honduras för att bli fältofficer i någon befriararmé. Detta pågick i två år. Vandringar i tryckande hetta genom kärr, sankmarker och djungler, anfall på städer i ”Adole” tagna med förvåning, förvirrade strider

Emil Holmdahl, kallad The soldier of Fortune och med ett äventyrligt liv, till höger, och hans fyrmänning Ivar Holmdahl genealog och mannen bakom berättelserna om Holmdahls i vår krönika. Visst är de lika.

med rivaliserande grupper av barfotasoldater och bakhåll i ödsliga dalar med främmande namn. Därefter inträdde i Honduras en av de få korta perioder av fred landet upplevt och Holmdahl var tvungen att pröva lyckan i något annat land.

Lyckosoldaten till Mexico

Porfirio Diaz styrde fortfarande Mexico vid den tiden – 1909 – och Holmdahl inträdde i diktatorns högeligen effektiva armé av "Ruales" hållande rangen av kapten under en general Kosterlisku. 1910 kom revolutionen, Madero störtade Diaz och blev själv president. Holmdahl accepterade det oundvikliga med en lyckosoldats grad, bytte sida och blev major under Madero. Sedan, 1912, skördade Madero den lön man i dessa dagar gav sina presidenter. Holmdahl befann sig i Sonora på ett försök att göra de ständigt oroliga "Vaguis" fredliga, då nyheten kom att Madero mördats. Holmdahl, vid denna tid överste, förenade sitt öde med Caranga, när denne utnämnde sig själv till högste tjänsteman och beordrades till Chihua-hua för att förena sig med Pach Villas här, vid den tiden Carangas högra hand.

Guldgömma

Villa var just då på toppen av sin bana. Han kallades "Tigern från Norr" och hans grymme löjtnant Thomas Urbina var känd hos "ranchers" och stadsfolk

från övre Mexico som en plundrare ingen vågade trotsa. Urbina var Villas förste skattmästare och det tog inte lång tid innan Villa hade samlat ihop en förmögenhet på elva miljoner i guld och juveler. Man påstår att Urbina hade begravt denna skatt på sin ranch i Nevas, Durango. Holmdahl skickades till Nevas med militära trupper för att lägga beslag på både skatter och skattmästare. Urbina, svårt sårad fördes inför Villa, men vägrade tala om var han gömt bytet, varför Villa lät skjuta honom. Vid denna tid gick Villa och hans ledarkollega Obregon skilda vägar, Obregon för att bli en verklig folkledare och Villa en fulländad bandit. Holmdahl tyckte om strid men inte det banditliv Villa gav sig in på, varför han lämnade Villa och anslöt sig till Obregons styrkor. Något senare begav han sig till El Paso, där han försökte sig på något slags organiserande av en expedition av amerikanare till Mexico. Han arresterades för brott mot de amerikanska neutralitetslagarna och dömdes till 18 månaders fängelse i Leavenworth-fängelset. Frisläppt mot borgen fortsatte han att blanda sig i oroligheterna på den mexikanska sidan. När general John J Pershing ledde sin expedition in i Mexico efter Villas attack på Columbus i New Mexico, följde Holmdahl med som guide.

En dag innan USA förklarade Tyskland krig 1917 efterskänkte president Wilson Holmdahls straff som belöning för hans insatser i General Pershings expedition. Holmdahl tjänstgjorde under första världskriget i 16 ingenjörssarmén, först som volontär och sedan som kapten. Efter krigsslutet började Holmdahl att tänka på Villas skatt, begravnen av Urbina och begav sig iväg med en f. d. tågtjuv och senare filmskådespelare Al Jennings, som hade flyttat sin verksamhet från Oklahoma till Los Angeles. De fick ihop en brokig samling av mexikanare som livvakter varefter de gav sig iväg till Urbinas gamla ranch.

Innan de nådde fram till ranchen träffade en grupp mexikanska grovarbetare på gömman. Något senare grävde några vandaler upp Villas grav och bortförde banditledarens huvud. Holmdahl förnekade del i detta. Hans version som han berättade för 40 år sedan lyder:

– Jag hade varit och letat efter mineraler i Durangobergen och passerade den kyrkogård, där Villa var begravnen ungefär klockan 9.30 på kvällen den 5 februari 1926. Jag såg ingenting ovanligt, men när min guide och jag kom till vårt hotell i Pael var där en folkmassa som ropade efter blod. Polisen räddade mig och kastade mig i fängelse. De trodde de hade juridiska skäl mot mig, men släppte mig efter tre dagar. Alltsedan dess har vissa mexikanare försökt komma åt mig.

Nu hade Holmdahl fått nog av Mexico och förberedde en resa till Nicaragua där en härlig revolution hade utbrutit. Men medan han gick igenom sin utrustning intervjuade USA och landsatte marinsoldater. Att slåss emot marinsoldater var inte i hans smak så Holmdahl gick in i oljeindustrin.

För 40 år sedan letade han mycket längtansfullt efter mer "Trouble". Männe han i drömmen trampade Mexicos dammiga vägar, bärande eller inte bärande på den nu som hjälte förklarade gamle banditledarens skalle.

Emil Holmdahl dog den 4 april 1963 i Va Nuys i Californien enligt hans svägerska Pear Holmdahl från San Leandro i Californien.

Hänt i Berg 1982

Januari 14. NSF-scouterna deltar i NBV-distriktets frågetävling Full fart.

Januari 21. Studiecirkelstart i Bergs Bygdegård. Karl-Olof Gustafsson och Yngve Hult leder cirklar i ämnet "Ger grödan lön för mödan".

Januari 23. Nykterhetsorganisationernas långdans i Bergs Bygdegård. Britt, Kerstin, Marie och Anna underhåller med sång.

Julen dansas ut på kyrkbacken till musik av Sven-Eric Salomonsson och Ingemar Andersson. Granen var skänkt av Bengt-Ivar Peterson.

Januari 25. En studiecirkel i fårskötsel startar i Bygdegården. Lars-Johan Pehrsson är ledare.

Januari 30. Vid DM i bordtennis för nykterhetsorganisationerna deltar NSF-scouterna och laget kommer på andra plats.

Januari 31. Årsmöte med centerorganisationerna i Bygdegården. Till ordförande i Centeravdelningen omväljes Ernst Johansson och ordförande i CKF blir Evy Gustafsson. Riksdagsledamoten Ingegärd Oskarsson medverkade.

Februari 2. Bilstöld i Matkull. Bilen hittas på kvällen parkerad i en snödriva väster om Lammhult. Fårstudiebesök Sörskog och Ernatorp.

Februari 2. IOGT-NTO håller årsmöte. Till ordförande omväljes Inge Petersson, Torpbruk.

Februari 2. Årsmöte med Aneboda-Bergs LRF-avdelning. Till ordförande omväljes Vilhelm Andersson, Hult. Bengt Svensson och Olle Isaksson informerar om Lantmännen.

Februari 9. Skogsbruksområdet håller årsmöte i Bygdegården. Ernst Johansson, Ernatorp omväljes till sammankallande i förtroenderådet.

Februari 12-13. Många bergbor deltar i 24-timmarsloppet på skidor i Lammhult.

Mars 7. Röda korsets årsmöte i Sockenstugan. Henry Norling informerar om RK:s verksamhet. Till katastrofreserven skänkes 2.000 och till distriktet 1.000. Tidigare under året har kretsen skänkt 1.500 till Polenhjälpen.

Mars 20. Lions i Lammhult bjuder på pensionärsträff dit också många från Berg möter upp. Vid NSF:s årsmöte omväljes Bernt Wennberg till ordförande.

Mars 28. Bergslunds Bygdegårdsförening håller årsmöte. Till ordförande omväljes Gunnar Andersson, Hjulatorp. Bygdegårdsföreningen har under vintern installerat ny värmeanläggning för i runda tal 45.000 kr. I Bygdegården har också ett rum iordningställt till hemsamariterna från Berg med omnejd vilka dels har expeditionstid dagligen och dessutom träffas allesammans någon gång ibland.

Mars 30. NSF-scouterna inbjuder till Gotlandsafton i Bygdegården. Där medverkar Margit och Martin Lindström från Gotland.

April 4. CKF inbjuder till kyrksöndag. Helmer Olofsson, Björka medverkar med ljusbilder och berättelser från sina resor.

April 17. Bilstöld i trakten bl. a. i Matkull. Där stjäls en Saab som hittas totalramponerad i Öjaby.

Maj 5. Årsmöte med Bergs Hembygdsförening. Erik Johansson avgår som ordförande och i hans ställe väljes Karl-Johan Krantz. Denne visar vid årsmötet en film om Kronprinsparets resa i Varend 1935.

Maj 16. Elin Wägnerjubileet i Bergs Bygdegård. Se separat artikel.

Maj 20–21. Miniorscouterna på hajk i Hjulatorp där de övernattar i enkla vindskydd.

Maj 29. Konfirmation i Bergs kyrka.

Juni 6. På initiativ av IOGT–NTO ordnas en bussresa till Blekinge i vilken många från Berg deltar. Bl. a. besöks Kristianopel, naturreservatet Västra Skällön och Ronneby.

Juni 14. Snöoväder över bygden.

Juni 15–16. Patrull- och juniorscouterna på övernattningshajk i Hjulatorp, dit de tar sig efter olika strapatser.

Traditionellt ridläger i Lädja med flickorna Persson som ansvariga.

Juni 19. Släktträff i Håknahult.

Juni 25. Utställningen på Hinsekind börjar.

Juni 26. Scouternas midsommarfest. Storbandet och folkdanslaget medverkar och en 10-kamp har lagts upp.

Juni 30. Viskväll på Hinsekind med bl. a. Birgitta, Lars, Erik och Johan Jöneteg, Tommy Persson, Kenneth och Jörgen Malm samt Anna-Carolina Edholmer.

Juli 4. Lars Jöneteg medverkar med fiolmusik i Bergs kyrka.

Juli 7. Håkan Palm, Lädja köper den gamla gasinsbyggnaden från Lamhults herrgård av Växjö kommun för 16.000 kr.

Juli 10. Kerstin Polback inleder sin traditionella utställning i Holmaladan.

Juli 16. Slättergille i hembygdsparken. Musik av Hilding och hans spelemän samt av Sven -Erik, Rolf, Björn och Arne. Trygve Ericson hyllar Pelle Näver som i dagarna fyller 85 år genom att läsa ett par av hans dikter. Slättergröt serverades.

Juli 19. Kyrkorådet förstärkt med andra intresserade slår på Bergs gamla kyrkogård.

Juli 20. Hästpremiering på Bergs Säteri.

Juli 24. Rotevandring i Rösås rote.

Augusti 20. Centern och CKF ordnar träff i hembygdsgården dit alla intresserade välkomnas. Riksdagskandidat Stina Gustavsson medverkar.

Augusti 29. Hembygdsföreningens resa till Gnosjö och Isaberg. Töllstorps friluftsmuseum och J E Hylténs metallvarufabrik beses.

September 5. Nykterhetsrörelsens Sättigång i Frälsegården. Hembygdsföreningens kyrksöndag där Carl-Gunnar Ohlsson medverkar.

September 12. Hemvärnsövning.

September 15. Erik Andersson, Hult hittar en rekordstor häxring på en betesvall i Korsholmen. Det är jättetrattskivlingen som brett ut sig till denna jättecirkel.

September 16. Stubbearbetningsdag på Bergs Säteri.

September 18. Lädja badplatsförening bygger nytt stämme vid Lädjasjöns utlopp vid Ingelstorp.

September 19. Riksdagsmänna- och kommunalval. Följande valresultat i Berg. Riksdagsmannavalet: c 154, m 123, fp 7, s 60, kds 13, vpk 4, miljöpartiet 7. Kommunvalet 146, 111, 8, 58, 21, 11 och 15. Röda korset och scouterna ordnade valinsamling som gav 730 kr.

September 26. OKN i Lammhult ordnar stor nationell orienteringstävling med start och mål i Lädja. Församlingsdag i Bergs kyrka, vilken ordnas i stället för de äldres högtid. Här medverkar för första gången den nystartade kyrkokören under Helena Gustafssons ledning.

September 30. Ernst och Albert Olofsson påbörjar en ny smålandsgärdesgård i Björka, vilken byggs färdig under de närmaste dagarna.

Oktober 3. 1932 års konfirmander jubilerar i Bergs kyrka. Scouterna har höstupptakt med utflykt i Torparstan.

Oktober 8. Äldermansstämma i Ernatorps rote hos Ernst Johansson i Bengtsgård. Till ny älderman valdes Yngve Hult, Ernatorps Södregård.

Oktober 9. Aneboda Bergs LRF-avdelning har skogsdag med gallringstävling hos Ewert Ericson, Holma. Gallringstävlingen vanns av Vilhelm Andersson, Hult som därmed tog inteckning i vandringspriset.

Oktober 10. En lättare krock mellan bil och tåg inträffar i Sandvik. Endast mindre plåtskador uppstår.

Oktober 18. En 16-taggad älgdjur fälls i Ernatorp 400 meter sydost om Holma göl. Älgen var skadad, och köttet kasserades.

Oktober 21. Skogsinformation i Bergs bygdegård. Deltagarna är de första som får reda på Södra Skogsägarnas styrelses förslag till rekonstruktion av företaget genom nyteckning av aktier. Detta skall ordnas genom höjda insatser varvid medlemmarna måste skrapa ihop 200 miljoner.

Oktober 29. Trivselträff i Bergs Bygdegård ordnad av hembygdsföreningen och vuxenskolan. Alla föreningar i Berg får chansen att presentera sig och sin verksamhet. Anita Liepe medverkar, liksom musikanterna Sven-Eric, Ingerd, Rolf och Björn.

Oktober 31. Kyrkostämma med Bergs församling då staten för 1983 fastställs. Den slutar på 375.509 kr.

November 2. Ewert Liljengren, Sörskog, åker tillsammans med ett par kamrater till Sudan för att hjälpa de boende där att få vatten. De kör lastbil ner och har bl. a. med sig ett brunnsborrningsaggregat.

November 4. Röda korsets kyrksöndag. Carl-Gunnar Ohlsson medverkar liksom kyrkokören under kantor Helena Gustafssons ledning. I dagarna har också Röda korset ordnat klädinsamling som gav omkring 500 kg kläder och skor. Till riksinsamlingen skänker kretsen 2.000 kr och till Libanoninsamlingen 1.000 kr.

November 25. Hembygdsföreningen inbjuder till besök på Smålands Museum.

November 27. Röda korsets höstfest med luciatablå. Årets lucia är Cecilia Andersson, Lädja. Alvar Liljengren visar sin film om Svea och John i Lilla-

bråten och Harald Petersson leder allsång. Auktion ordnas med Bengt-Ivar Peterson vid klubban. Festen gav ett netto på 7.605 kr.

November 28. Kantor Anton Andersson avtackas efter 25 år som kantor. Samtidigt välkomnas nye kantorn Helena Gustafsson.

December 4. Bergs norra jvo 25-årsjubilerar.

December 12. En skogslucia dyker upp i Fälsedgården. Det är Moheda NSF-scouters som överraskar ett gäng seniorscouters på hajk.

December 18. CKF:s traditionella luciafest. Marinette Ericson är lucia.

December 19. Kyrkstämman med omval av kyrkorådet utom Anton Andersson som avböjt återval. I hans ställe inväljes Erik Andersson, Hult. Ny ordförande i kyrkstämman blir Anna-Lisa Ohlsson som vid kyrkorådssammanträde också omväljes till kyrkokassör.

Väderleken i Berg 1982

Vid årsskiftet var snötäcket omkring 30 cm. Första veckan i januari gick temperaturen ner till -15-20 grader, annars höll den sig kring -4-5 grader. Nederbörd 37 mm.

Februari: Vid månadsskiftet hade snön ökat till 40 cm, men under månadens lopp var det flera plusgrader och snön sackade ihop. Den 6:e var det underkyllt regn och det blev halt på vägarna några dagar framåt. Sista hälften av månaden var det stark skare så den höll älgarna. Nederbörd 7 mm.

Mars: Den 5 mars hade snötäcket minskat till 15 cm och temperaturen höll sig några grader över 0 hela månaden. 26:e var det +13 grader. Den 27 hördes sånglärkan så nu hade våren anlänt. Nederbörd 54 mm.

April: Snön är borta utom på något ställe i skogarna. Vårfåglarna anländer i sin ordning. Temperaturen håller sig mellan 0 och 15 plusgrader hela månaden. Vårbruket kommer igång den 10-15. Nederbörd 36 mm.

Maj: Vårbruket färdigt i mitten av månaden. Då var middagstemperaturen uppe vid +23. Nederbörd 40 mm.

Juni: Vid månadsskiftet började riktigt fint sommarväder. En hel vecka 25-30 plusgrader. Det kom ett bakslag den 14:e då det ovanliga inträffade att det snöade hela förmiddagen så det blev 2-3 cm snö. Lövträden tyngdes ner av drivor och klövervallarna lade sig. Det snöade likadant över hela småländska höglandet. Vid middag hade snön smält undan. - Höskörden började omkring den 20 och vädret höll sig fint till slutet av månaden. Sen blev det problem med regnet 10 dagar framåt. Nederbörd 63 mm.

Juli: Vädret under månaden blev varmt och fint så höskörden gick ganska hyfsat. Nederbörd 19 mm.

Augusti: Första hälften av augusti var ovanligt varm, så kornet började nästan mogna av torkan. Men omkring 10:e kom det ett välsignat regn och det höll på nästan varje dag resten av månaden, några dagar ganska ymnigt. Nederbörd 106 mm. Åska har förekommit ganska sparsamt under sommaren.

September: Spannmålsskörden har börjat. Regnade första veckan. Temperaturen har knappast gått över +20. Första nattfrost den 23:e. Nederbörd 37 mm.

Oktober: Började med brittsommarväder. Ovanligt mild månad. Ingen nämnvärd nattfrost, så blommorna står fina ännu. Nederbörd 43 mm.

November: 5-8 var det stark nattfrost. Första snön kom den 18:e. Det har varit under normal nederbörd i år, så på en del platser är det lite vatten i brunnarna. Temperaturen har under månaden varierat mellan +12 och -6. Nederbörd 65 mm.

December: Ingen snö vid månadsskiftet. Började snöa den 8:e. Vid julhögtiden var snötäcket omkring 5 cm. Månaden var ovanligt mild. Nederbörd 78 mm.

Sammanställt av Sven Andersson, Hult

Fastighetsaffärer 1982

Björka Norregård 2:16. Dödsboet efter Viktoria Johansson till Margit Skoglund, Vagnhärad 195.000 kr.

Bredhult 1:8. Johan Gustaf Vägner Andersson till Sven Nilsson, Matkull, Lammhult 150.000 kr.

Hjulatorps kvarn 2:1 i Bergs socken och Skavenäs Södregård 2:4 i Tjureda socken. Södra Skogsägarnas Aktiebolag till Sydkraft Aktiebolag, Malmö 125.000 kr.

Bredhult 1:15. Tore Enarsson till Ragna och Bertil Karlsson, Lammhult (1/2 var) 375.000 kr.

Bergs Sydöstra Jaktvårdsområde 20 år

Efter 20 års aktiviteter ombildades Bergs Sydöstra Jaktvårdsområde på ytterligare tio år. Det skedde den 20 oktober 1982. Till styrelse valdes Lars-Johan Persson, Sörskog, ordf., Sven Skogström, Bergs Säteri, vice ordf., Knut Ingemar Johansson, Hjulatorp, sekreterare, Eric Johansson, Ernatorp, kassör och Bengt-Göran Andersson, Berg, vice sekreterare.

Tillgången på älg och rådjur är god, rådjuren har ökat de senaste åren.

Inom området har under säsongen fällts 12 älgar – tre tjurar, en ko, tre kvigor samt en tjur och fyra kvigkalvar, 17 rådjur, 10 skogs- och 14 fältharar, 12 rävar, en grävling, en mård, tre minkar, 134 ringduvor, 12 morkullor, 14 gräsänder, en kanadagås, 25 måsfåglar och ett hundratal kråkfåglar.

Tillbakablick

Under de 20 åren som jaktvårdsområdet varit i verksamhet har älgstammen ökat. Första åren fälldes bara en och annan älg, något år ingen.

Under de tio första åren fälldes 35 älgar – 24 stora och 11 kalvar.

Under de senaste tio åren har fällts 117 älgar därav 58 stora och 59 kalvar.

Sammanlagt under de 20 åren har alltså fällts 152 älgar.

Eric Johansson

Stor släktträff i Håknahult lördagen den 19 juni

Ett hundratal personer samlades i Håknahult, det var ättlingar till Olof Jonasson född den 7 augusti 1766 och hans maka Ingrid Svensdotter. Värddar för träffen var Trygve och Jarl Ericson. Under några år har en arbetsgrupp för Håknahults släktminnen forskat i släktens historia. Från när och fjärran kom man till träffen, i den härliga försommartiden. Efter samling bjöds till kaffe vid dukade långbord utomhus, många minnen och god gemyt spreds under några timmar. En rundvandring gjordes till Håknahults kända platser som Kyrkhålan, Trolletsnyckelhål och Skärsjön med Pengapannauden, och bröderna Ericson berättade om Håknahult förr och nutida drift samt minnesberättelse som gått i släkten.

Så åkte alla i bilar den gamla kyrkstigen, som numera är skogsvägar, till Bergs gamla kyrkogård och Bergs kyrka. Vid Salomon Olofssons minnessten som är den äldsta bevarade i släkten, nedlades en eklövskrans. I Bergs kyrka samlades alla för en minnesstund där emeritus Rudolf Olsson, Sala höll en betraktelse om kyrkans betydelse för släkten förr i tiden, och Trygve Ericson läste, Johan Johanssons lilla poem, om "Bergbon vid kyrkans helgedom". Och några psalmer sjöngs.

Därefter samlades man till lunch i Bergs bygdegård, allsånger sjöngs vid borden och trevlig stämning rådde under hela eftermiddagen.

Äldsta deltagare var Helga Bergvall, Stockholm, 94 år och yngste Erik Gunnarsson, 6 månader, Eneryda.

Trygve Ericson

Ernatorp för 100 år sedan

I Ernatorp är fortfarande byastämman en realitet. Årligen sammanträder den och ny ålderman väljs. För att se hur livet tedde sig i Ernatorp för ett sekel sedan har Eric Johansson tittat i protokollet från 1882 och funnit bl a följande.

Ystemjolk

År 1882 den 14 september höls bystämma i Ernatorps byelag då Jonas Persson i Holmag. blef entledigad från ålderman och till ny ålderman valdes Sara Lisa Johannesdotter Södregård till biträde Carl Nilsson ibidem Mellangård och Johannes Andersson ibidem Bengtsgård, till snöplogningsman valdes nya ålderman som vanligt, i bykassan var 2 kronor, vid bystämman föredrog ordalag om gif-ystemjolk att den som det vill begära. Skall den taga det om morgnarna den som tager sådant om aftnarna skall böta med 25 kronor den som detta gör som öfverenskommet på byastämman den 14 september 1882 å mina och byens vägnar. Den jordegare som gifver något sådant yste till någon som ber om ystemjolk om aftnarna skall och böta med 5 kronor. Således är överenskommet på bystämma den 14 september 1882.

Sven J Kristofersson

Carl Petersson

Sara Lisa Johannesdoter

Johannes Andersson

Jonas Magnus Persson

Johannes Johansson

C J Nilsson

Som bymennen hafva på bystämma den 3 augusti 1882 öfverenskommet att husförhören skall gå i sin tur lika som förut med den ändring att ej någon påkostnad skall göras med några måltider utan bara ett litet mellanmål när förhöret är slöt och detta skall hållas af var och en af jordegarna vid 50 kronors vite hvilken som detta öfverträder att sålunda öfverenskommet Ernatorp som ofvan

Sven-Johan Christofersson

Nils Svensson i Bengtsgård

Sara Lisa Johannesdoter

Johannes Johansson i Holmagård

Carl Johan Nilsson

Jonas Persson, Holmagård

Sven Johan Johansson

Carl Petersson, Jonsgård

Jaktkontrakt

Wi undertecknade hemmansinnehafvare i Ernatorps by upplåter härmedels jakträttigheten å våra egor under 5 års tid räknat från den 15 de Augusti 1882 till samma tid 1887 mot en öfverenskommen arrendesumma af En krona per hemman hvilken summa betals till åldermannen hvarje 15 de Augusti.

Hemmansinnehafvarne förbehålle sig dock rätt att sjelfva begagna jakten. Skulle oloflig jakt af hemmansinnehafvarne förmärkas göres derom genast anmälan till kontraktstagarne.

Sålunda öfverenskommet i Ernatorp den 3 Augusti 1882.

Jonas Persson i Holmagård
Sven Johan Kristofersson ibidem Carlsgård
Nils Svensson i Bengtsgård
Sven Johan Johansson, Jonsgård

Sven Pettersson Carlsgård
Carl Petersson, Jonsgård
Sara Lisa Johannesdotter i
Södregård

Med detta kontrakt förklara vi oss nöjda dag som ofvan

Herman von Krusenstjerna
kontraktstagare

Jonas Nilsson
kontraktstagare

Wittne: C J Nilsson, Ernatorps Mellangård
Johannes Johansson, Ernatorps Holmagård
Sara Maria Jonasdotter, Ernatorps Holmagård

Jaktarrendet för Herman von Krusenstjerna och Jonas Nilsson är denna dag betalt med 3 kronor 70 öre till den 15 augusti 1883 ärkännes och qvitteras af Ernatorps Södreg den 14 September 1883 Sara Lisa Johannesdotter

ålderman
m.h.i.p.

Protokoll hållet i Ernatorp på bystämma uti Sörgård den 30 april 1883.

- 1 § Bygrannarna öfverenskom och beslutade att malkölnan skall begagnas på varje matalag och äger därmed frihet att mälta tvänne malt om året utan någon ersättning.
- 2 § Malkölnan skall repareras hvad som påfodras till dess förbättring gemensamt af byn samt tillsläpper på varje matalaget 2 L oc fulgod näfver som denna reprasjon tager sin början ungefär vid missommarstiden detta år.
- 3 § Äfven beslutades att kanalen som utgår från gölen skall uppränsas gemensamt af byn och detta arbete tager sin början efter åldermannens utskickelse när som tiden bäst kan medges.
- 4 § Om några af byens medlem skulle vilja antaga fler mältningar än hvad som är beslutat för varje år skall de betala för varje gång 1 Rd Rixmynt och äfven om di inte tillsäger åldermannen för varje gång kölnan skall begagnas innan di slår i för mältning utsättes vite 1 Rd rixmynt.

Ernatorp Sörgård som ofvan

Petter Danielsson
Sven Johan Christofferson
Biträdande

Johannes Månsson
Ålderman

Kölnan var en byggnad som användes vid malttillverkningen bl a när kornet torkades. I Ernatorp låg kölnan på Jonsgårds ägor sydväst om Göran Pehrssons nuvarande mangårdsbyggnad. Troligen fanns där tidigare också ett bränneri.

På byastämman den 7 nov 1904 såldes kölnan till Sven Pettersson i Carlsgård till ett pris af 2 kr 50 öre som äfven skall af åldermannen insättas i boken.

Fotnot: Herman von Krusenstjerna var arrendator på Geboda och var född 1856. Jonas Nilsson var ägare till Skogsnäs som var fransålt från Ernatorps Bengtsgård.

Personnotiser 1982

Födda under år 1982:

Martina Anna Linnea född 21 april, döpt 11 juli, dotter till sågv.arb. Hans Oskar Johnny Andersson och hans hustru Märtha Ingall f. Fransson, Lädja 7:10.

Sofia Linnea Helene född 1 augusti, döpt 27 november, dotter till Hans Karl-Gunnar Lundgren och hans hustru Majlis Anita f. Johansson, Söreskog 1:2.

Konfirmerade under år 1982:

Den 24 april konfirmerades i Aneboda förs. Sven Karl Magnus Magnusson, Bredhult 1:12 född 16/5 1967.

Den 29 maj (pingstafton) konfirmerades i Bergs kyrka följande ungdomar:
Sven Åke Mikael Stern, Matkull 1:11, född 27/6 1967.

Carola Hilma Linnéa Karlsson, Lädja 5:2 född 5/5 1967.

Camilla Ann-Sofi Gustafsson, Holma 1:6 född 18/11 1967.

Vigda under år 1982:

Den 27 febr. byggn.snickare Hans Paul Lage Brinkeham, Lövhult 2:14 och arbetsterapeut Eva Karin Eriksson, Lövhult 2:14.

Den 6 mars mekaniker Hans Karl-Gunnar Lundgren, Söreskog 1:2 och arbetsterapeut Majlis Anita Johansson, Söreskog 1:2.

Den 22 maj maskinförare Leif Erik Bertil Gustafsson, Rösås 1:10 och kontorist Karin Britt-Marie Nilsson, Rösås 1:10.

Den 25 juni bilmekaniker Bengt Jörgen Lennart Persson, Söreskog 2:1 och metallarb. Lis Inez Charlott Eriksson, Söreskog 2:1.

Döda under år 1982:

Den 1 jan. f. hem.äg. Karl Erik Petersson, Matkull 1:11, född 19 nov. 1887.

Den 2 jan. bildhuggare Erik Oskar Natanael Nilsson, Lädja 1:19 född 31 jan. 1900.

Den 12 febr. f. hem.äg. Karl Gunnar Edvin Andersson, Bredhult 1:16, född 21 dec. 1890.

Den 19 mars f. hem.äg. Per Gunnar Signal, Holma 2:4, född 22 juli 1896.

Den 1 april änkefru Elna Maria Petersson f. Johansson, Lädja 3:4 född 13 april 1891.

Den 13 april fru Anna Astrid Emilia Lejon f. Svensson, Sandvik 1:5 född 9 april 1908.

Den 21 april f. hem.äg. Karl August Nilsson, Rösås 1:2, född 22 dec. 1892.

Den 14 juni fröken Ida Karolina Andersson, Bjursjö 1:1, född 22 febr. 1894.
Den 30 juni f. hem.äg. Ernst Gustaf Petersson, Bredhult 1:3 född 3 mars 1895.
Den 19 juli f. sågv.arb. Johan Hugo Einar Johansson, Björka 2:13 född 18 okt. 1903.
Den 17 nov. änkefru Anna Emilia Andersson f. Petersson, Lädja 11:1, född 29 dec. 1892.
Den 24 dec. f. hem.äg. Bror Albert Justus Petersson, Slätthult 1:6, född 9 dec. 1888.

Dessutom har följande jordfästs och gravsatts i Berg:

Den 13 aug. Karl August Wilhelm Lundberg, Slätthögs förs. f. 30/11 1893.
Den 14 aug. Stina Valborg Petersson f. Kyrkander, Aneboda förs. f 2/6 1911.
Den 4 dec. Sven Georg Johansson, Aneboda förs. f. 6/3 1897

Folkmängden i Berg:

Som framgår av ovanstående uppgifter föddes 2 barn under år 1982 medan 12 personer avled. I inflyttningsboken har noterats 29 personer och i utflyttningsboken 14. Under året ökade folkmängden med 5 personer och utgjorde vid årets slut 533, varav 265 män och 268 kvinnor.

Äldst i församlingen är fröken Hilma Elisabet Albertina Andersson, skriven å Skogsdal, Sandvik, född den 12 juni 1888. Äldste manlige församlingsmedlem är f. poststationsföreståndare Erik Karlsson, Haga, Berg, född den 26 okt. 1888.

Kollekter och gåvor i Bergs församling 1982:

Kollekterna som insamlades under året uppgick till sammanlagt 31.524 kr. En testamentsgåva på 20.000 kr har överlämnats till Bergs kyrka. Övriga gåvor till kyrkan utgjorde 1.975 kr. och till Bergs kyrkas Blomsterfond har lämnats 8.720 kr. Vidare har följande gåvor influtit: Svenska Kyrkans Mission 3.040 kr, Lutherhjälpen 2.780 kr., Nordisk Östmission 75 kr., Barn- och ungdomsarbete i Berg 50 kr. Fonden för Hjärt- och Lungsjukdomarnas bekämpande 790 kr., Riksförbundet för njursjuka 750 kr, Cancerfonden 370 kr, Rädda Barnen 190 kr., Röda Korset 50 kr. I fattigbörsan har lagts 29 kr. Gåvornas sammanlagda summa blir 38.819 kr.

Gudstjänstbesökare under år 1982:

Antalet sön.- och helgdagar då högm., gudstjänster firats i Bergs kyrka var under året 61. Antalet högmässodeltagare var 3.762. Antalet deltagare vid övriga gudstjänster och andakter i kyrkan och ute i församlingen var omkr. 600. Dessutom nåddes i samband med förrättningar nära 700 av Guds Ord. Antalet nattvardsgäster var under året 282.

”Liksom ett fadershem i samma kärlek samlar
de barn, som hemma bo och det som ute famlar.
Så för envar som tror och på Guds vägar går,
Men och för vilsen själ Guds kyrka öppen står.”

”Vårt hem hon vara vill i livets glädjedagar.
Och när i sorgens tid bekymrat hjärta klagar.
Där redes oss ett rum vid Herrens nattvardsbord,
Där vigas vi till ro i våra fäders jord.”

”Blott som en flyktig dröm är människans dag i tiden,
Och snarligt lyktad är för varje släkte striden.
All jordisk glans förgår, all makt slås ned i grund,
Guds kyrka skall bestå till tidens sista stund.”

(Sv. Ps. 164:4–6)

”Gräset torkar bort, blomstret förvissnar, men vår Guds Ord
förbliver evinnerligen.”

(Jes. 40:8)

”Jesus Kristus är densamme igår och idag, så ock i evighet.”

(Hebr. 13:8)

Carl Gunnar Ohlsson

Torpinventeringen

I årets krönika finns ingen torpinventering. Den uppmärksamme läsaren vet att det ännu fattas inventering för del av Herrgårdens, Björka och Sörskogs rotar. Problem med att kombinera torpnamn med ruiner ute i naturen har uppstått och ”forskarna” behöver ytterligare lite tid på sig. Till nästa år hoppas vi dock kunna avsluta torpinventeringen.

En del torp mot Geboda kanten saknas i vår inventering över den delen av socknen. Bengt Jonasson har dock lovat att försöka komplettera detta. Torpen finns inte med i rullarna från Berg. Troligen låg torpen kvar under Svanås och kan förhoppningsvis hittas på rullar från Ormesberga.

Åke Stern

Pris 15:– kronor.

Krönikan tillhandahålles genom Harry
Danielsson, Lövhult, 360 30 Lammhult.
Tel 0472/750 18
Föreningens postgironummer 4753597-6

Äldre årgångar finns för alla år sedan 1948.